

Amund Nagelhus
Skistadveien 73
7863 OVERHALLA

Trondheim, 18.09.2019

Deres ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2019/8003

Saksbehandler:
Kjell Vidar Seljevoll

Avslag på søknad om skadefelling av bjørn i Lokan beitelag - Overhalla kommune

Miljødirektoratet avslår søknad fra Amund Nagelhus, Lokan beitelag om skadefelling av bjørn. Det er lagt vekt på at det er andre forebyggende tiltak som kan forhindre videre tap. Utvikling og nåværende status for brunbjørn i forhold til vedtatt bestandsmål i regionen og Norge er også vektlagt.

Søknaden

Amund Nagelhus, Lokan beitelag har 17. september søkt muntlig og per MMS om fellingstillatelse for 1 bjørn innenfor beiteområdene til Lokan beitelag, i Overhalla kommune. På søknadstidspunktet var Statens Naturoppsyn varslet om skade på fire dyr, men det var ikke foretatt kadaverundersøkelser. Statens Naturoppsyn har 17. september undersøkt en sau i området Rognskadet, Overhalla kommune. Foreløpig konklusjon fra lokal rovviltkontakt er at denne sauen er dokumentert skadet av bjørn. I tillegg er det funnet tre kadaver som er meldt inn til Statens Naturoppsyn med skadetegn som er forenelig med skade av bjørn. Og direktoratet legger til grunn at også disse tre dyrene kan være drept av bjørn.

Lovgrunnlaget

Miljødirektoratets behandling av saken er hjemlet i Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 18 første ledd b) og § 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) § 13, jf. §§ 1 og 3.

Naturmangfoldloven § 18 (annet uttak av vilt og lakse- innlandsfisk etter vurdering av myndighetene):

Kongen kan ved forskrift eller ved enkeltvedtak tillate uttak av vilt og lakse- innlandsfisk (...) b) for å avverge skade på avling, husdyr, tamrein, skog, fisk vann eller annen eiendom, (...) Vedtak etter første ledd bokstav a til f kan bare treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte.

Rovviltforskriften § 1 (Formål):

Formålet med denne forskrift er å sikre en bærekraftig forvaltning av gaupe, jerv, bjørn, ulv og

kongeørn. Innenfor en slik ramme skal forvaltningen også ivareta hensyn til næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser. Forvaltningen skal være differensiert slik at hensynet til ulike interesser vektlegges forskjellig i ulike områder og for de ulike rovviltarter.

Forskriften skal sikre en forvaltning som vektlegger forutsigbarhet og lokal medvirkning.

Rovviltforskriften § 3 (Nasjonale bestandsmål og bestandsovervåking):

I Norge skal det årlig være 65 ynglinger av gaupe, 39 ynglinger av jerv og 13 ynglinger av bjørn [...]

Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt skal gi data om status og utvikling i rovviltbestandene, herunder også beskrive det antall årlige ynglinger som er dokumentert i regionene. Metodikk, datagrunnlag og resultater skal være offentlig tilgjengelig.

Rovviltforskriften § 4 (Forvaltningsregioner og nasjonale bestandsmål for regionene):

Det skal være åtte forvaltningsregioner med tilhørende nasjonale mål for antall årlige ynglinger innenfor regionens grenser (...)

f) Region 6 - Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag: 12 ynglinger av gaupe, 10 ynglinger av jerv og 3 ynglinger av bjørn (...)

Rovviltforskriften § 13 (Miljødirektoratets myndighet til å fatte vedtak om felling og jakt):

Miljødirektoratet kan fatte vedtak om skadefelling, kvote for betinget skadefelling, kvote for lisensfelling av gaupe, jerv, bjørn og ulv eller kvotejakt på gaupe av eget tiltak eller etter søknad. Direktoratet kan fatte slike vedtak også der bestanden ligger under det fastsatte bestandsmålet for en region eller for landet. Det er et vilkår at slik felling eller jakt ikke er skadelig for bestandens overlevelse. Dessuten er det et vilkår at det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning, jf. forskriften § 1 og § 6. (...)

Kunnskapsgrunnlaget

Om overvåking av bjørn og bestandssituasjonen i Norge og region 6 (Midt-Norge)

Rovdata har ansvaret for formidling, drift og utvikling av Det nasjonale overvåkingsprogrammet for rovvilt. Rovdata er den sentrale leverandør av data om status og utvikling i rovviltbestandene til alle forvaltningsledd. Bestanden av brunbjørn i Norge blir primært overvåket ved å analysere DNA fra innsamlede ekskrement og hår. DNA-analyser av innsamlede prøver gjør det mulig å fastslå hvor mange brunbjørn som minimum har vært innom Norge i løpet av ett år, hvor de har oppholdt seg og fordelingen mellom hanndyr og hunndyr.

Miljødirektoratet viser til beskrivelsen av det Nasjonale overvåkingsprogrammet for rovvilt i kommentarene til rovviltforskriften § 3, rapport fra Rovdata 15. mai 2019 vedrørende bestandsstatus for gaupe, jerv, ulv og brunbjørn, rapport fra Rovdata om populasjonsovervåking av brunbjørn og DNA-analyse av prøver innsamlet i Norge i 2018 (NINA rapport 1658).

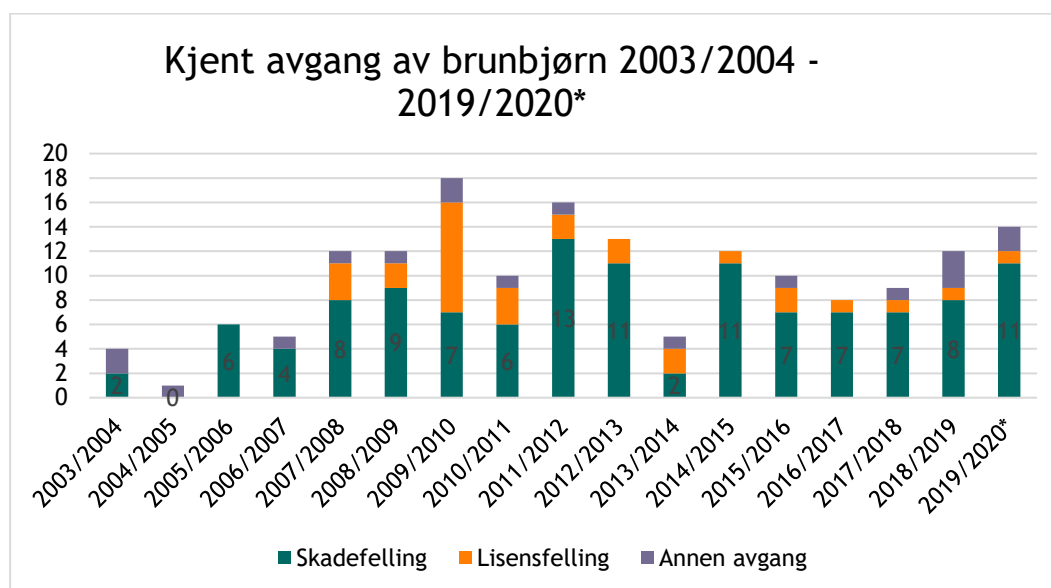
Bestandsmålet er gitt i antall årlige ynglinger. Overvåkingen har tatt i bruk en modell, som er utviklet av Det skandinaviske bjørneprosjektet (Bischof og Swenson 2010), til å beregne hvor mange kull som sannsynligvis er født i Norge hvert år. Modellen tar utgangspunkt i det innsamlede DNA-materialet og bygger blant annet på kunnskap om fordeling mellom kjønn og alder i den svenske bjørnebestanden. Den baserer seg også på kunnskap om hvor ofte binnene føder og hvor gamle de er første gang de føder, samt størrelsen på leveområdene og dødeligheten i bestanden. I 2018 ble

det mest sannsynlig født 8 kull i Norge (NINA Rapport 1658, 2019), hvorav 2 i region 6. Dette er under bestandsmålet for regionen. Av de fire regioner med nasjonalt fastsatt bestandsmål for brunbjørn, er det regionale målet oppnådd kun i region 5 Hedmark (estimert 3 ungekull), og det nasjonale bestandsmålet på 13 årlige ungekull i Norge er ikke oppnådd.

Resultatene fra DNA-analysene identifiserte 138 ulike brunbjørner i 2018, 63 binner og 75 hanner. Binner ble i samsvar med tidligere DNA-undersøkelser, bare påvist i avgrensede og spesifikke geografiske områder i Finnmark, Troms, Trøndelag, Nordland og Hedmark. Tallet på 138 ulike individ er minimumstall, da en ikke kan gå ut fra at en har lyktes i å samle materiale etter alle individ i alle områder. Samtidig er det slik at bjørnebestanden i grenseområdene i hovedsak er felles med Sverige. Mange ekskrement- og hårprøver i grenseområdene kan derfor stamme fra brunbjørner som har hoveddelen av sitt leveområde i Sverige.

Kjent avgang av brunbjørn i Norge i 2018 var totalt 12 bjørner (hvorav 2 voksne og 1 unge var binner), mens det i 2017 var en kjent avgang på totalt 9 bjørner (alle hanndyr). Så langt i 2019 er det registrert 14 døde bjørner (4 binner) i Rovbase (rovbase.no). En hann ble felt på ekstraordinært uttak vedtatt av Miljødirektoratet i Meråker, en bjørnunge er funnet død av ukjent årsak i Trysil, 1 bjørnunge påkjørt av tog i Snåsa og 10 er felt på skadefelling i beitesesongen i Evenes, Snåsa, Verdal, Sør-Varanger (3), Stor-Elvdal, Grue og Selbu (2). I tillegg er en bjørn felt på lisensfelling i Engerdal.

Det foreligger betydelig kunnskap om den samlede belastningen bjørnebestanden blir utsatt for, jf. naturmangfoldloven § 10. Bjørnebestanden er ikke begrenset av tilgjengelig areal. Det er ikke registrert sykdom på brunbjørn i Norge. Det er kjent at ungedødelighet hos brunbjørn er høy, blant annet på grunn av infanticid (ungedrap). Utover enkelte påkjørsler skjer avgangen av voksen brunbjørn i hovedsak gjennom lisensfelling og skadefelling, slik at miljøforvaltningen i stor grad har oversikt over den samlede belastningen (Fig. 1).

Figur 1. Total kjent avgang av brunbjørn i Norge for jaktårene 2003/2004 til 2019/2020* (*1. april t.o.m. 17. september 2019).

Miljødirektoratets vurdering

Miljødirektoratet har ikke gjort noen nærmere vurdering av de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven kapittel II, av et eventuelt uttak av bjørn i denne saken. Dette da det her treffes vedtak om avslag på søknad om skadefelling av bjørn med bakgrunn i naturmangfoldloven § 18. Miljødirektoratet forventer ikke at dette avslaget vil ha noen negativ påvirkning på naturmangfold.

Skadefelling skal kun iverksettes dersom uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte, jf. naturmangfoldloven § 18.

Miljødirektoratet fattet vedtak om betinget kvote for skadefelling av brunbjørn og gaupe 29. mai 2019, og delegerte myndigheten til å vurder søknader til fylkesmennene i region 6, 7 og 8. Den betingede kvoten for bjørn er økt ved to anledninger i løpet av sesongen. Direktoratet har 19. august vurdert at det ikke er grunnlag for å åpne for lisensfelling av bjørn i region 6, 7 og 8 inneværende sesong. Det ble parallelt gitt en utvidet betinget kvote til skadefelling. Den betingede kvoten er nå fylt og myndigheten til å vurdere eventuelle søknader om skadefelling av bjørn befinner seg av den grunn hos Miljødirektoratet. Den samlede betingede kvoten på 9 dyr innenfor region 6, 7 og 8 er fylt etter at 7 hannbjørner og 2 binner er belastet kvoten, 8 er felt på skadefelling og den siste er død etter å ha blitt påkjørt av tog.

Hunndyr er den mest begrensende faktoren for bestanders tilvekstpotensiale. Dette er særlig viktig å ta hensyn til i forvaltning av brunbjørn hvor den norske bestanden er langt under fastsatt bestandsmål og hvor det er et ønske om at bestanden skal øke mot bestandsmålet. Uttak av binner påvirker både nåværende og fremtidig bestandstall og størst reduserende effekt kan forventes ved uttak av voksne binner i reproduktiv alder. Det er ikke kjent om individet som har forvoldt skade er en hann eller en hunn. Utfra brunbjørnen sin spredningsbiologi er det mest sannsynlig at det er en hann, men observasjoner av binne i tiliggende område i Grong og Snåsa, gjør en slik vurdering noe usikker.

Hele Overhalla kommune er prioritert beiteområde i forhold til arten brunbjørn. I Overhalla kommune er det ikke påvist sau drept eller skadet av brunbjørn tidligere i år, men det er påvist i alt fem skader innenfor samme fjellområde tidligere i sommer. En skade av bjørn ved Raudsjøhatten i Snåsa kommune 27. og 28. juni, en skade ved Sandtjønnin i Grong kommune, 28. august, og to skader ved Svartsautjønna i Steinkjer kommune, 30 august. De registrerte skadene er spredt i tid og rom. Miljødirektoratet viser til at det har vært gjennomført sanking av sau i området og at det nå sankes sau fortløpende, antall sau som enda ikke er sanket ned i dette området er oppgitt å være ca. 150 dyr. Det at beitesesongen er i ferd med å avsluttes taler mot at det er stor fare for store framtidige skader i området, ettersom sauen nå blir sanket heim.

Direktoratet konstaterer at bestanden av brunbjørn ligger under det fastsatte bestandsmålet for landet og at en også er under bestandsmålet for brunbjørn i region 6. Miljødirektoratet viser videre til at antall ungekull av bjørn har lagt relativt stabilt i en årrekke. Vi har ikke gjort noen endelig konklusjon i forhold til om et uttak av den aktuelle bjørnen vil true bestandens overlevelse, ettersom vi mener det i denne saken er mulig å sette inn andre tiltak enn felling for å forhindre videre skader.

Vi har fått opplyst fra søker at sakningen av sauene i det aktuelle beiteområdet er iverksatt. Og vi er av den oppfatning at å sette inn økte ressurser på å få sanket sauene ned fra utmark vil være en sikrere måte å forebygge videre skader, enn hva en vil få av å benytte ressurser på et skadefellingsforsøk.

Miljødirektoratet ber Fylkesmannen om å vurdere og prioritere midler til forebyggende tiltak for å effektivisere sankingen i det aktuelle området.

Vedtak

Med hjemmel i Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 18 første ledd b) og § 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) § 13, jf. §§ 1 og 3, avslår Miljødirektoratet søknad om skadefelling av bjørn i Overhalla kommune.

Vedtaket kan påklages til Klima- og miljødepartementet innen 3 uker, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. En eventuell klage skal fremsettes for Miljødirektoratet, jf. § 32.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Knut Morten Vangen
seksjonsleder

Kjell Vidar Seljevoll
seniorrådgiver

Tenk miljø - velg digital postkasse fra e-Boks eller Digipost på www.norge.no.

Kopi til:

Mattilsynet	Postboks 383	2381	Brumunddal
Klima- og miljødepartementet	Postboks 8013 Dep	0030	OSLO
Fylkesmannen i Trøndelag / Tröndelagen fylhkenålma	Postboks 2600	7734	Steinkjer
Overhalla kommune	Administrasjonsbygge	7863	OVERHALLA